

boscatge ---», *Li. del Gentil*, p. 6; «Aloma respòs --- que ella no-s partiria de Blanquerna, per nulla manera, dentro que fos a la *forest*», *Blanq.* (NCl. I, 79.23).

Apareix en la mateixa forma en textos del S. XIV o c. 1400, on ja inspiren certa sospita, més aviat que els lullians, d'un mot d'ambient un poc més literari que bosquerol: «una vegada s'esdevenc que lo rey anà a cassar ab los seus barons, e foren en la *forest* ---», *Filla de l'E. Contastí* (NCl. XLVIII, 76); en tot cas no cal dir que en la *Questa* de Reixac respon al mot idèntic de l'original francès d'aquest passatge: «Lanselot, yo us dic --- què vos vingats tots am mi an cela *forest*» (1.11).¹

En la Crònica de Desclot, ens sentim un bon tros més segurs de no petjar terreny lingüísticament més francès que català, quan ens parla del coratjós padrí de l'audaç cavalcada gascona del gran Pere: (Domingo Figuera) «un mercader aragonès --- qui sabia tots los camins, e-ls *aforests* e les muntanyes, de Casteyla tro en Gascunya» (*Cròn.*, § 104; III, 157.17). La variant amb la *a*- inicial aglutinada, en tot cas és freqüent encara més en les obres de Lull; i si bé no és gens segur que en gaires passatges la *a*- no sigui un afegit dels copistes, de tota manera el fet que només aparegui com a masculí en el ms. de Desclot preferit per Coll i Alentorn, junt amb la *a*- aglutinada, acaba de confirmar el que ja es veu pel conjunt de la documentació romànica: que la forma inicial fou pertot *forest* femení i amb *f*- inicial: «fretura han de preicadors les gents qui són e estan per les muntanyes e per les *aforests*, les quals no vénen a l'esgleya», *Li. d'Aue Maria* (NCl. XIV, 137.21 = *Blanq.*, NCl. II, 59.13); «tot aquell dia anà Fèlix per una gran *aforest* ensercar aventuras», *Merav.* (NCl. IV, 313); «dix lo juglar —Per ordonament de Déu, s'esdevenc que mon senyor l'emperador, e yo, nos encontram ab un sant home qui havia nom Blanquerna, lo qual, per una gran *aforest*, anava cerchar on pogués fer son hermitatge, en lo qual tots los jorns de sa vida adoràs e contemplàs Déu; en aquella *forest* stava Valor, qui-s clamava ---», *Blanq.* (II, 132.21).

En el manuscrit usat per l'edició de Galmés, en alguns d'aquests passatges, la variant amb *a*- deu coexistir amb altres on comença per *f*-; no puc dir en quants, però en tot cas en els següents, almenys, la diferència m'és fàcil de constatar, perquè, en tots ells, hi ha la variant *af*- en NCl., i la variant en *f*- en la d'Ag.: «Per una *afforest*, en la qual un ermità, stava, passà un cavaller cavalcant en son cavall», *Merav.* (NCl. I, 40 = Ag. I, 16); «Fèlix pres comiat del pastor, lo qual acompanyà Fèlix longament per una gran *afforest*» (id. NCl. II, 5 = I, 119); «de jorn jo vaig per aquesta *aforest*, sguardant ço que natura fa en los arbres e en les erbes» (id., NCl. II, 42 = I, 152). Ara bé, una divergència semblant deu existir entre els còdexs de Desclot, quan veiem que l'ed. Buchon en el passatge citat porta les *forests*.

A les formes posteriors, si a totes no els podem negar importància i antigor, almenys els l'hem de rebairar a totes. «Per divís morí Abel --- / entre ells gran

divís havia, / jatsia fossen germans, / --- / Jacob --- / Per gran divís fo gitat / Josep --- / E lo poble d'Israel / caminant per la *forest*, / plovia-ls manna del cel, / dolça e no pas agresta; / per divís donant tempesta, / a Moisès van cridar / que -ls donàs carn a menjar, / car desig han de fer festa», Turmeda (*Cobles de la Divisió*, 106e, NCl. X, 137.10); fem la part ací de l'artífici literari (leit-motiv del *divís*, història sagrada, disfressa del qui no es vol comprometre gaire), dins el qual s'enclou encara la necessitat de trobar rima per als mots essencials al propòsit de l'obra (la *tempesta* civil que sent atansar-se, la *festa* que volen els poderosos, sempre voraçs), rima expressada amb mots de tradició imposant (*agresta*, *forest*): sempre resta que una variant feminitzada en la terminació, *forest*, havia de ser almenys admissible com a llicència poètica; també interessa el fet que *forest(a)* no fos sentit com a desplaçat si l'aplicaven a la península sinaítica —deserta però no boscosa— cosa que ja no es pot despatxar com a simple llicència poètica. En tot cas, quant a la forma, la variant amb *a*- en un text com aquest i de data no gens arcaica, ja té autoritat històrica.

En castellà l'ambient del mot *floresta* és evidentment molt més secundari. Apareix escassament en el S. XIV, i no abans de l'Arx. de Hita, i no es fa freqüent sinó a partir de princ. del XV (*Canc.* de Baena). A l'aparició d'una *-l*- secundària en castellà contribueix poc o molt l'accident fonètic de la repercussió de líquida, especialment fàcil en mots manllevats, però força més el lloc comú literari de les soledats adornaes amb l'encant silvestre de les flors, tan propi dels dos gèneres novellesc —pastoril i cavalleries— a què pertany netament el mot en castellà: «una apazible *floresta* de tan verdes y frondosos árboles compuesta», *Quixote* (I, cap. 50, f° 263); l'ombra dels *Libros de Cavalleries* es projecta allà tan robustament sobre el mot, que evidentment, per dir-ho així, el deixa fora del concert etimològic-històric. Ni més ni menys el port. *floresta*. En català respira un ambient més acostat a la vida real: a l'oxigen de les bosquíries, si puc dir-ho així.

Només, però, en francès la història del mot ens permet de palpar, si no les «llagues», almenys la pell rústega i rústica de la vida boscana i econòmica. Allà *forest* pertany des de sempre a la terminologia oficial i administrativa, ja quan regnaven els merovingis [648]; i és des d'allí que passà pertot a usar-se: al baix llatí internacional de l'Occident europeu, i a les llengües modernes: angl. *forest*, al. *forst* [c. 800], it. *foresta* [cf. Aebischer, *ZRPb.* LXI, 122.5].

L'etimologia última s'ha discutit per molt de temps, i encara no sembla possible de pronunciar-se d'una manera definitiva sobre la proposada últimament: la de Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, 212 i n.), que he indicat a dalt; la qual té sobre les altres l'avançatge d'explicar en forma ben satisfactòria la terminació, -EST o -IST, ben documentada en germànic i en fràncic amb valor collectiu, al mateix temps que dóna al radical tota la claredat que cal per convèncer; el germanista W. Brückner la declara definitiva en la seva recensió